

KÖNYV EGY 18. SZÁZADI BAROKK BUDAI
FESTŐ MESTERRŐL: XERAVICH PICTOR
BUDENSIS (1702-1771)

KORHECZ PAPP ZSUZSANNA: SCHERVITZ
MÁTYÁS BUDAI FESTŐMŰVÉSZ / BUDIMSKI
SLIKAR MATIJA ŽERAVIĆ / PAINTER MATHIAS
SCHERVITZ FROM BUDA, SZABADKAI VÁROSI
MÚZEUM, SZABADKA, 2021.

BOOK ON AN 18TH CENTURY BAROQUE
PAINTER FROM BUDA: MATHIAS XERAVICH
PICTOR BUDENSIS (1702-1771) ZSUZSANNA
KORHECZ PAPP: SCHERVITZ MÁTYÁS BUDA
PAINTER / BUDIMSKI SLIKAR MATIJA ŽERAVIĆ
/ PAINTER MATHIAS SCHERVITZ FROM BUDA,
MUNICIPAL MUSEUM SUBOTICA, 2021.

Korhecz Papp Zsuzsanna ötödik tudományos monográfiája ez a kötet. Az első könyvében, az Újjászületésekben még korábbi írásait gyűjtötte össze a restaurálásról, egyházművészetről és kultúrtörténetről. A második könyve volt az első, mely egy festőművész életét, művészetét és festéstechnikáját mutatja be három nyelven. Ez a 2012-ben megjelent monográfia Stettner Sebestyén életéről is említi Schervitz Mátyást, mivel kortársak voltak, mindketten budai polgárok is. A kötet előszavát író Dr. sc. Mirjana Repanić-Braun szerint is a Schervitz monográfia annak a sorozatnak a része, melyből magyarországi barokk mestereket és művészetüket ismerhetünk meg jobban: Stettner Sebestyént, Falkoner Xavér Ferencet, Hanisch Mátyás és társszerzője volt a Senser Pálról (P. A. Senser) szóló kötetnek is.

Schervitz Mátyás vagy Matija Zseravics, ahogy a 18. században ejthették a nevét, vezetékneve számos változatban fordul elő. A budai vizivárosi templomban lévő epitáfiuma „Matthiae Xeravichként” említi.¹ A festményeit nem szignálta, ezért nem könnyű feladat a művei azonosítása. Az aláírása egyetlen számlán maradt

¹ *Schoen Arnold*: Schervitz Mátyás budai festő. In: Magyar Művészet V. 1929, 265. és Korhecz Papp Zsuzsanna: Schervitz Mátyás budai festőművész / Budimski slikar Matija žeravić / Painter Mathias Schervitz from Buda, Szabadkai Városi Múzeum, Szabadka, 2021. 125.

meg, amit két templomi zászló festésekor adott. Ezen Mathias Schervitzként szerepel a neve. A 20. század második feléig egyetlen ismert festménye a budai kapucinus templom Szent Erzsébet oltárképe volt, ami a második világháborúban megsemmisült. Első méltatója, Schoen Arnold is már megállapította, hogy Budán kívül máshol is lehetnek művei. A díszítő festőként ismert mester festőművészi kvalitásait a péceli Ráday-kastély freskói mutatják meg. Ezeket a freskókat 1956 óta kötik Schervitz nevéhez.

A szerző a bevezetőben és Schervitz egykori művei és megrendelése címmű fejezetekben összefoglalta a Schervitz-kutatás korábbi eredményeit, hogy a régi és az új adatokkal együtt „teljesében legyen áttekinthető a megismert életmű”. A fent említett fejezetben olvasható a festő 1740–1755 közötti munkássága, mely csak a levéltári iratokból ismerhető. A legkorábbi jelenleg ismert műve a budai Szent Ferenc Sebei-templom főoltárképe 1756-ból és a szentély freskói.

Korhecz Papp Zsuzsannát kutatásai vezették el Dunaföldvára, ahol a ferences háztörténetben Fáy Zoltán segítségével megtalálta, hogy Schervitztól rendelték meg a képeket. Itt a nagyméretű főoltárképen kívül több oltárképet is festett, ezek egyike az Assisi Szent Ferenc stigmatizációját ábrázoló kép volt a kulcs többi képeinek a megtalálásához. A zombori és eszéki Szent Ferenc képek színvilágukban, kompozíciós megoldásaikban is hasonlóak a dunaföldvárihoz.

A kutatók szerint a kiscelli trinitárius templom számára a gróf Zichy Miklós özvegye megrendelésére Szent Ivót, az ügyvédek védőszentjét ábrázoló mellékoltárképen Schervitz Mátyás önarcképét is felfedezhetjük az egyik mellékalakban. Ez az oltárkép a 18. század vége óta az Óbudai Szent Péter és Pál templomot díszíti.

Külön fejezet foglalkozik Schervitz vidéki megbízásaival, különböző templomokba készített freskóival és oltárképeivel: Aba, Tordas, Dunaföldvár, Zombor, Eszék, Vác, Kecskemét településeken. Legnagyobb világi megbízását, a péceli Ráday-kastély falképeit külön fejezetben ismerteti a szerző. Ezen 1763-tól haláláig dolgozott a mester.

A festmények természettudományos technikai vizsgálatának, az egyes művészek festészettechnikájának megismerése, milyen anyagokat használtak fontosságára például a váci Órangyal festmény is rávilágít. A mű restaurálása előtt maga Korhecz Papp Zsuzsanna is úgy gondolta, hogy Schervitz Mátyás műve, így szerepel a 2015-ös tanulmányában², és 2017-ben a festményt Scher-

² *Korhecz Papp Zsuzsanna*: „Akit a sors kiemelt a többi festő közül”.

vitz műveként nyilvánították védetté. A váci Órangyal oltárkép készítője a váci születésű Vogl Gergely Schervitz Mátyás kortársa, barátja és valószínűleg tanítványa volt. Külön fejezet foglalkozik Schervitz Mátyás és Vogl Gergely művészetének párhuzamai címmel Vogl Gergely művészetének hasonlóságaival. Vogl Gergelynek több művét ismerték, mégis ezek jelentős része a 19–20. században elkallódott, megsemmisült. A fejezet végén stíluskritika alapján három képet is feltételesen Vogl Gergelyhez köt.

A kötet bevezetőjéből azt is megtudhatjuk, hogy hányan segítették a szerző kutatásait. Korhecz Papp Zsuzsanna mint restaurátor a kötet szerzőjeként háttérben marad, ezért csak a forrásokból tudhatjuk meg, hogy számtalan Schervitz és feltételezett Schervitz képet 2018–2021 között ő restaurált. Ezek a festmények: a váci Órangyal, a dunaföldvári Szent Anna főoltárkép, a dunaföldvári Szeráfi Szent Ferenc, a dunaföldvári Immaculata Ádámmal és Évával, a buda-újlaki Atyaisten, a buda-vízivárosi Szent Ágoston, a zombori Szeráfi Szent Ferenc, a piarista gyűjteményben lévő Schervitz műhelyéhez köthető Kalazanci Szent József. A restaurálás eredménye lett, hogy a budapesti Szent Mihály templom egykori domonkos templomának főoltárképe bár hasonlít Schervitz műveire, mégis ismeretlen festő alkotásaként kell számontartani.

A fejezetek után jegyzetek találhatóak három nyelven. A Függelékben Schervitz Mátyás családtagjainak végrendeletei és két esetben kivonatai, valamint a hozzá köthető három vízivárosi ház (szülőháza és két vásárolt háza) telekkönyvi bejegyzésének fordítása olvasható. A 192. oldalon, a Katalógus rész címlapja előtt található, hogy a szabadkai, eszéki és budapesti kiállításokon mely Schervitz művek szerepeltek. A kötetnek hasznos része az utolsó 130 oldalnyi katalógus, ahol kinagyított részletek sokaságában ismerkedhetünk Schervitz Mátyás műveivel. Az olvasó személyesen fedezheti fel Schervitz Mátyás és Vogl Gergely művészetének értékeit. A könyv végén rövid képes beszámoló található a Korhecz Papp Zsuzsanna által végzett restaurálásokról. A legvégére az a két ismeretlen mester alkotása került, melyeket a Schervitz-kutatás közben talált a szerző.

A könyv informatív része a fejezetekhez kapcsolódó fekete-fehér illusztrációk is. Egy képjegyzék mégis hiányzik, mert a könyv háromnyelvű fejezeteiben nem ismétlődnek az illusztrációk. Ez segítené megtalálásukat, például az angol nyelvű részben került egy metszet és egy fotó is Schervitz szülőházáról, a katalógusban

a 197. oldalon láthatóak budai Szent Ferenc Sebei-templom szentélyének freskórészletei, ugyanerről egy nagyobb részlet a 131. oldalon látható.

A könyv címlapjára a bölcsesség görög istennője, Pallas Athéné került, a péceli Ráday-kastély mennyezeti freskójának részlete. A tudományok ábrázolása, a magyar barokk festészet legkorábbi ismert ábrázolása Schervitz műve a Rédely-kastély könyvtárszobájában.

A háromnyelvű könyv nemcsak betekintést enged Schervitz Mátyás művészetébe, hanem a festő nemzetközi ismertségéhez is hozzájárulhat a három országban a Szabadkán, Eszéken és Budapesten rendezett kiállítások mellett. Egyik célja, hogy további művek felfedezését is elősegítse és Schervitz korai, 1739 előtti műveinek megtalálásához vezessen, valamint Schervitz mellett barátja vagy tanítványa, Vogl Gergely művészetének megismeretése is.

(ism.: Fábíán Borbála)